

УДК 341:631.1

DOI <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i91.3234>*І. Г. Кльопова*

ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТА СЕРТИФІКАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В ДЕРЖАВАХ – ЧЛЕНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Постановка проблеми. Натепер у розвинених державах існує цілісна система гарантій якості продукції виробленої в органічному сільському господарстві. Функціонування системи забезпечується розробленими положеннями для стандартизації та сертифікації органічної продукції, що охоплюють собою технологію органічного виробництва, етапи виробництва та вироблену органічну продукцію [1, с. 1]. Так, споживачі повністю залежать від сертифікації з боку третьої сторони, тобто процесу, в межах якого державні або приватні органи сертифікації гарантують, що органічна продукція виробляється та обробляється відповідно до чинних стандартів [2, с. 5].

Світове органічне виробництво стрімко зростає, що зумовлено збільшенням попиту споживачів, стурбованих своїм здоров'ям та „постматеріалістичними” цінностями, такими як екологічна стійкість та збереження сільської культури. Задля належного гарантування якості органічної продукції актуалізується питання правового регулювання згаданої сфери. Правова регламентація органічної сільськогосподарської продукції існує як на міжнародному, так і на національному рівнях. Обов'язкові міждержавні стандарти у сфері правового регулювання ринку органічної сільськогосподарської продукції отримали найбільшого розвитку у межах Європейського Союзу. Гармонізовані стандарти у сфері органічного сільського господарства, які склалися у ЄС сприяють, як захисту прав споживачів, так і вільному обігу відповідної продукції у рамках внутрішнього ринку ЄС. З огляду на це вивчення досвіду держав-членів ЄС у регулюванні сфери органічного сільськогосподарського виробництва має важливе як наукове, так і практичне значення. Актуальність дослідження також зумовлена необхідністю наближення вітчизняного законодавства у сфері сільського господарства, зокрема й органічного, до відповідного законодавства ЄС з метою імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (Додаток XXXVIII до Глави 17 «Сільське господарство та розвиток сільських територій» Розділу V «Економічне та галузеве співробітництво»). Необхідно зазначити, що саме сільськогосподарська продукція є драйвером зростання нашого експорту до ЄС. У 2020 році Україна посіла третє місце в переліку найбільших постачальників продукції аграрного сектору до держав-членів ЄС, експортувавши на суму 7,3 млрд. євро. Подальше розширення і збільшення експорту сільськогосподарської продукції з України в ЄС залежить від виконання нашою державою відповідних положень Угоди про асоціацію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Грунтовні дослідження становлення стандартизації та сертифікації органічної сільськогосподарської продукції у держа-

вах-членах ЄС було здійснено багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими-правниками, зокрема питання вивчали: Климов Є.В., Григорук В.В., Свешнікова Т.М., Пшихачев С.М., Сикачева О.О., Милованов Є.В. Попри значну кількість ґрунтовних праць у сфері, чимало аспектів становлення стандартизації та сертифікації органічної сільськогосподарської продукції у державах-членах ЄС залишаються не з'ясованими та невисвітленими, що зумовлює необхідність комплексного розгляду етапів становлення правового регулювання органічної продукції у межах держав-членів ЄС.

Метою статті є виокремлення та дослідження етапів становлення стандартизації та сертифікації органічної сільськогосподарської продукції у державах – членах ЄС.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під час розгляду історії становлення правового регулювання ринку органічної сільськогосподарської продукції у межах національних законодавств держав-членів ЄС доцільно виокремити безпосередньо етапи становлення правового регулювання.

Тож, першим етапом варто виділити саморегулювання ринку органічної продукції [3, с. 21]. Цей етап характеризується першими проявами правового регулювання органічної сфери та тісно пов'язаний зі становленням органічного руху загалом. Починається перший етап з виникнення концепцій органічного господарства у 20 – 30-х роках ХХ ст. та завершується у 70 – 80-х роках ХХ ст. з виникненням перших актів міжнародного та національного рівнів, що безпосередньо регламентували окремі аспекти органічного виробництва.

Загалом лідерство європейських держав в агрокультурі біоферм сягає глибокого коріння. Так, ще в 1920-30-х р. з'явилися перші біоферми, які у системі ведення сільського господарства зосереджували свою увагу на біологізації землеробства, використання можливостей з оптимального поєднання екологічних імперативних установок та підтримки життєздатності малого фермерства.

Тоді, ще в 1920-х р., піонери органічного руху відстоювали ідею зміни існуючої аграрної практики. У той час, органічне сільське господарство практикувалося австрійцем Рудольфом Штейнером, який відстоював більш динамічне використання та активізацію біологічних факторів у розвитку сільського господарства. Перша органічна ферма в Австрії датується 1927 р. [4, с. 19]. У Великобританії, що тривалий час перебувала у складі ЄС, цей рух підтримав Альберт Говард і Єва Балфойер. Ними рухали мотиви цілісного, у сучасному розумінні екосистемного, підходу до розвитку сільського господарства та обліку екологічних імперативів розвитку аграрного сектору, активізації екологічних факторів, вже на той час наголошуючи на можливих наслідках індустріалізації сільського господарства [6, с. 62 - 63].

Загалом, на сьогодні саме Альберта Говарда вважають піонером та безпосередньо засновником органічного руху. Рудольф Штайнер своєю чергою відіграв значну роль у становленні першої органічної теорії, розробивши екологічну та стійку систему землеробства, що сьогодні відома як “біодинамічне сільське господарство” [5, с. 85].

Варто зазначити, що усі згадані концепції та перші органічні ферми виникають ще у 1920-х роках. Спільною рисою для усіх цих рухів є висвітлення суттєвого зв'язку між фермерством та природою та сприяння повазі до природної рівноваги.

Їхні прихильники дистанціювались від інтервенційного підходу до сільського господарства, який максимізує врожайність завдяки використанню різних видів синтетичних продуктів [5, с. 85].

Органічне сільське господарство сягає своїм корінням у традиційні сільсько-господарські практики у невеликих громадах по всьому світу. Органічне сільське господарство стало помітнішим у більш широких масштабах у 1960-х роках, коли фермери та споживачі занепокоїлися тим, що значна кількість хімікатів, які використовувалися у рослинництві та тваринництві, можуть негативно впливати на здоров'я людей та довкілля в цілому. З тих пір рух за органічне сільське господарство перетворився на більш згуртований та організований рух, що існує невіддільно від його правового регулювання [2, с. 5].

Історично ініціативи щодо встановлення стандартів для перевірки та сертифікації органічної сільськогосподарської продукції надходили від організацій приватного сектору. На початковому етапі це були звичайні фермерські об'єднання, що згодом переростали у стійкі згуртовані організації. Більшість із цих організацій не були створені безпосередньо з метою формування системи контролю, а скоріше розпочинали свою діяльність як дорадчі органи, організації виробників та / або споживачів [7, с. 83], що згодом почали розробляти власні стандарти для органічної продукції.

До 1980-х рр. рух за органічне сільське господарство був пов'язаний саме з діяльністю окремих організацій фермерів та торговців, які створювали національні асоціації для захисту своєї справи. Зокрема, це такі організації як: *Demeter International* у Німеччині; *Soil Association* (Ґрунтова асоціація) у Великобританії тощо. Чимало з таких організацій по всьому світу в 1972 році об'єдналися для створення Міжнародної федерації рухів за органічне сільське господарство (IFOAM), що є міжнародною організацією. Масштаб об'єднання був настільки широкий, що сьогодні IFOAM об'єднує понад 750 організацій у більше ніж 100 різних державах світу [2, с. 13].

Становленню законодавчого регулювання ринку органічного сільського господарства у різних державах передувала не лише діяльність окремих виробників та організацій щодо розробки правил ведення органічного виробництва та практичні результати, що довели перевагу такого методу виробництва перед «хімізованим», а й діяльність системи ООН, яка дозволила усвідомити гостру необхідність, а також цілі і завдання такого регулювання завдяки закріпленню в документах організації Концепцій сталого розвитку і продовольчої безпеки [4, с. 26].

Отже, перший етап становлення системи стандартизації та сертифікації органічної продукції характеризується виникненням органічного господарства, появою перших ферм та перших стандартів, що спочатку розроблялися самими фермерами, а згодом новоутвореними організаціями, що об'єднували фермерів. Завершується етап початком становлення міжнародної системи сертифікації та стандартизації, що, зокрема, було пов'язано зі створенням IFOAM.

Протягом багатьох десятиліть європейський органічний сектор характеризувався системою добровільних приватних стандартів та сторонніми інспекціями тих ферм, які бажали використовувати ці органічні стандарти. Такий стан речей змі-

нився коли європейські уряди запровадили національне законодавство про органічне землеробство у 1980-х. Таким чином, ще у 1980-х роках деякі майбутні держави-члени ЄС, а на той час члени ЄЕС, визнаючи зростаючий попит на органічну продукцію, прийняли спеціальне законодавство, спрямоване на регулювання як виробництва, так і збуту такої продукції [5, с. 86-87].

З появою відповідних норм на міжнародному рівні та розвитком приватних систем стандартизації та сертифікації органічної сільськогосподарської продукції, окремі держави, які зараз є членами ЄС усвідомили необхідність регламентування такої системи і на національному рівні. Тож, наступним етапом становлення правового регулювання системи стандартизації та сертифікації органічної сільськогосподарської продукції варто виокремити появу спеціалізованих законів, що регулюють сферу виробництва органічної сільськогосподарської продукції на національному рівні [3, с. 37]. Загалом, етап розпочинається з 1980-х років, а саме з появою перших актів національного законодавства, спрямованих на правове регулювання ринку органічної продукції, та завершується у 1991 році, з появою першого акту у межах ЄЕС, який має обов'язковий характер.

Протягом багатьох десятиліть європейський органічний сектор характеризувався системою добровільних приватних стандартів та сторонніми інспекціями тих ферм, які бажали використовувати ці органічні стандарти. Такий стан речей змінився коли європейські уряди запровадили національне законодавство про органічне землеробство у 1980-х. Таким чином, ще у 1980-х роках деякі майбутні держави-члени ЄС, а на той час члени ЄЕС, визнаючи зростаючий попит на органічну продукцію, прийняли спеціальне законодавство, спрямоване на регулювання як виробництва, так і збуту такої продукції [5, с. 86-87].

Франція була першою державою, яка запровадила таку законодавчу базу у 1980 р. До цього, у 1959 р. у Франції було створено першу асоціацію органічних фермерів. Її члени активно брали участь у створенні Міжнародної федерації органічного сільськогосподарського руху (IFOAM) у 1972 р. Перші французькі органічні стандарти почали діяти того ж самого року. Водночас, уряд Франції на законодавчому рівні визнав органічне сільське господарство лише у 1980 р. Тоді ж було створено спеціальний орган, відповідальний за становлення та розвиток органічного руху у державі, – Національну комісію. Отже, вперше у Франції національне законодавство у сфері органічного сільського господарства було прийнято в 1980 році, а вже у 1985 році у державі було введено офіційний логотип, дозволений до використання під час маркування органічних продуктів [8].

Згодом відповідні положення були прийняті у межах національних законодавств інших держав, зокрема в Австрії у 1983 р. та у Данії в 1987 р. [9; с. 31]. Метою ухвалення згаданих законодавчих норм був захист споживачів від оманливих тверджень та створення рівних умов для виробників органічної продукції на національному рівні [10, с. 3]. У Данії, на прохання представників органічного руху, уряд установив як стандарти (так звані технічні регламенти), так і програму сертифікації починаючи з 1987 р.

Загалом п'ять держав, що входять до складу ЄС на сьогодні, а саме: Австрія (1983 р.); Данія (1987 р.); Іспанія (1989 р.); Фінляндія (1989 р.); Франція (1980 р.)

мали національні стандарти щодо органічного господарства до прийняття Регламенту ЄС 2092/91 чи набуття чинності Регламентом, шляхом вступу до ЄС. Згадані стандарти охоплювали як органічне рослинництво, так і тваринництво. Винятком була лише Фінляндія, де у межах національного законодавства регулювалося виключно органічне рослинництво. У межах згаданих законодавств закріплені стандарти застосовувались виключно у фермерських господарствах, що охоплювалися схемою надання грантів на конверсію, а згодом і агропромисловою програмою для органічного землеробства, і були юридично обов'язковими лише для тих фермерів, на яких поширювалася схема підтримки органічного землеробства (близько 90% усіх органічних фермерів згаданих держав). З зазначених держав після прийняття актів на національному рівні, лише Данія, Франція та Іспанія ввели державний логотип для органічної продукції, що відповідав закріпленим державним стандартам до органічної продукції [7, с. 83].

У той час коли окремі держави розробили національне законодавство у 1980-х рр., визначаючи органічні стандарти у сфері сільського господарства, інші ж утримувалися від прийняття таких нормативно-правових актів. Проте у таких державах стандартизація та сертифікація органічної продукції проводились більш-менш незалежно від держави - органами приватного сектору [7, с. 83]. Винятком була лише Греція, яка єдина з сучасних держав – членів ЄС не мала національного регулювання ринку органічної сільськогосподарської продукції як на законодавчому, так і на приватному рівні, а також системи контролю органічного землеробства до прийняття Регламенту ЄС 2092/91 [7, с. 83].

Загалом, на приватному рівні положення щодо стандартизації та сертифікації органічної сільськогосподарської продукції продовжували встановлюватися відповідними організаціями, що поступово об'єднувалися та змінювали свою організаційно – правову форму на парасолькові організації. Наприклад, бельгійська парасолькова організація Biogarantie була створена у 1987 році. Ця організація складалася з представників виробників та інших організацій. Biogarantie встановлювала єдині стандарти як для рослинництва, так і для тваринництва, маючи на меті створення загального логотипу виробників органічної продукції у Бельгії [7, с. 84].

У Фінляндії перші органічні стандарти (до прийняття відповідного законодавства) були розроблені у 1986 році парасольковою організацією - Союзом органічного землеробства (Luomu-Litto). Встановлені стандарти були у деякій мірі суворіші порівняно з закріпленими у Регламенті ЄС 2092/91, водночас вони цілком відповідали стандартами IFOAM для тваринництва [7, с. 84].

Своєю чергою в Італії перші «Стандарти органічного землеробства» були затверджені в 1988 р. національною комісією «Cos è biologico» (Що органічно?), яка існувала також в організаційно – правовій формі парасолькової організації [7, с. 84]. У Німеччині перші парасолькові стандарти були узгоджені у 1984 році SÖL, а потім вже затверджені стандарти перейшли до AGÖL у 1988 році. Варто зазначити, що згадані стандарти були жорсткішими не тільки за закріплені у Регламенті ЄС 2092/91, проте і за визначені IFOAM [7, с. 84].

Поява перших актів на рівні ЄС (згодом ЄС) ознаменувала собою перехід до наступного – третього етапу становлення системи сертифікації та стандартиза-

ції органічної продукції у державах – членах ЄС. Третій (сучасний) етап характеризується прагненням професійного співтовариства виробити однакове регулювання ринку органічних товарів, а також сприяти визнанню органічного сільського господарства як основної моделі сталого розвитку в агропромисловому комплексі [4, с. 26].

На сучасному етапі правове регулювання стандартизації та сертифікації органічної сільської продукції у межах ЄС здійснюється у формі регламентів. Насамперед це зумовлено тим, що сільське господарство належить до однієї з найбільш проблемних сфер правового регулювання у межах ЄС. До того ж, відповідно до ст.4 Договору про функціонування ЄС (ДФЄС) сільське господарство належить до сфери спільної компетенції ЄС. Віднесення правого регулювання сільського господарства до спільної компетенції ЄС прямо кореспондується з принципом субсидіарності, що закріплюється у ст.5 (3) ДФЄС. Таким чином, держави-члени погодили, що цілі правового регулювання сільського господарства можуть бути краще досягнуті саме на рівні ЄС, а не їх національних законодавств. У цьому контексті вибір на користь регламентів не був випадковим, у першу чергу це вибір на користь уніфікації права держав-членів. Адже відповідно до ст.288 ДФЄС регламент має загальне застосування, він є обов'язковим у повному обсязі та повинен прямо застосовуватися у всіх державах-членах [14].

Надавши загальну характеристику третього етапу, розглянемо окремі акти, прийняті у його межах. Регламент ЄЕС 2092/91 вперше надав загальне юридичне визначення органічної продукції, закріпив базові стандарти органічного рослинництва, що охоплювали усі держави-члени ЄЕС та регламентував торгівлю з третіми країнами. Регламент був спрямований на захист споживачів та створення рівних умов для торгівлі органічними продуктами [7, с. 80].

У Регламенті ЄЕС 2092/91 вимагалось, щоб починаючи з 1 січня 1993 року уся органічна продукція рослинного походження відповідала органічним стандартам, встановленим у Регламенті. До того ж Регламент є юридично обов'язковим для усіх держав-членів ЄЕС (згодом ЄС), водночас закріплені стандарти застосовуються до будь – якої імпортованої органічної продукції рослинного походження. Своєю чергою держави-члени ЄЕС повинні були створити інспекційну систему у межах якої мали б функціонувати один або декілька інспекційних органів. Інспекційна система на національному рівні могла включати в себе перевірки, що проводяться органами приватного сектору. Водночас, у випадку якщо приватні органи беруть участь в інспекційній діяльності повинен бути призначений Компетентний орган для нагляду та адміністрування належного провадження такої діяльності [7, с. 81].

Варто наголосити на тому, що прийнятий Регламент замінив собою регулювання на національному рівні (законодавчому та приватному) стандартизацію та сертифікацію органічного рослинництва (положення щодо тваринництва продовжували діяти до ухвалення Регламенту ЄС 1804/1999) у державах, що були членами ЄЕС на момент його прийняття. Водночас, з вступом до ЄС згаданий Регламент набував чинності і для інших держав, серед яких і вже розглянуті Австрія та Фінляндія. Загалом, варто відмітити, що зі вступом у співтовариство держави погоджуються

на обмеження їх суверенних прав у певній сфері, у такому випадку відбувається таке обмеження у сфері органічного сільського господарства.

На реалізацію положень Регламенту ЄЕС 2092/91, більшість держав – членів (Франція, Ірландія, Італія, Люксембург, Португалія) призначили один урядовий орган як компетентний для управління стандартизацією та сертифікацією органічних ферм. Таким органом є департамент або відомство в міністерстві (як правило, Міністерстві сільського господарства). Водночас Бельгія, Данія, Фінляндія та Швеція у період чинності Регламенту мали два-три органи, з яких кожен відповідав за різні сфери діяльності [7, с. 82].

Загалом, з часу прийняття Регламенту ЄЕС 2092/91 стандарти у межах ЄС змінювалися неодноразово. Зокрема, Регламентом Ради (ЄС) № 834/2007 від 28 червня 2007 р. [12, с. 1] та Регламентом Європейського парламенту і Ради Європейського союзу № 2018/848 від 30 травня 2018 року [13]. Водночас, поряд з уніфікацією правового регулювання органічного сільського господарства, ЄС надає змогу асоціаціям чи іншим приватним підприємствам створювати свої власні додаткові стандарти для органічного сільського господарства та виробництва органічної харчової продукції. Така ситуація дозволяє приватним асоціаціям реагувати у разі зміни пріоритетів споживачів та виробників. Наприклад, директиви асоціацій були і залишаються важливим інструментом для адаптації органічного сільського господарства до потреб споживачів в окремих державах [9; с. 31].

Продукція, яка сертифікована за встановленими приватними стандартами, зазвичай маркується приватним логотипом (торговою маркою), який можна поєднувати з обов'язковим в ЄС органічним логотипом, про що чітко зазначається у регламентах (п.26 Регламенту Ради (ЄС) № 834/2007, ст.33. Регламенту Європейського парламенту і Ради (ЄС) № 2018/848). Виробники і підприємства добровільно приєднуються до більш суворих приватних стандартів і проходять інспектування та сертифікацію відповідно до приватних стандартів. З цією метою ЄС дозволяє контролюючому органу на національному рівні проводити інспекції на предмет відповідності продукції стандартам ЄС і вимог більш суворих приватних стандартів. Таким чином, акредитовані і визнані державою сертифікаційні органи стають частиною офіційної системи контролю органічного сільського господарства у межах ЄС [9; с. 31].

Отже, на сьогодні в ЄС різним асоціаціям і приватним підприємствам дозволено розробляти свої власні стандарти органічного виробництва. Це, зокрема, SKAL (Нідерланди), KRAV (Швеція), Agencebio (Франція), Demetr International (Німеччина), Bioland (Німеччина), Naturland (Німеччина), Bio Suisse (Швейцарія), BIOHELLAS (Греція), DIO (Греція), Irish Organic Farmers and Soil Association (Ірландія), Association sans but lucratif - ASBL (Бельгія) [8].

Висновки. Отже, правове регулювання сфери стандартизації та сертифікації органічної продукції у державах – членах ЄС пройшло три послідовні етапи свого становлення. Початковий етап характеризується наявністю окремих стандартів розроблених фермерами чи організаціями, другий етап пов'язаний з розробкою національних стандартів щодо органічної продукції на державному та приватному рівнях, і, нарешті, третій (сучасний) етап характеризується появою універсальних

стандартів у межах ЄС та уніфікацією права, шляхом прийняття відповідних регламентів.

Література

1. Полушкина Т.М. Государственное регулирование развития органического сельского хозяйства: зарубежный опыт и отечественная практика. *Региональная экономика и управление : электронный научный журнал*. 2016. С. 16. URL: <https://eee-region.ru/article/4830/>.
2. Organic agriculture and the law. Food and agriculture organization of the United States. Rome, 2012. P. 305. URL: <https://www.cbd.int/financial/greenmarkets/several-law-fao.pdf>.
3. Сикачева О.О. Правовое регулирование рынка органических товаров в Российской Федерации : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Москва, 2019. 231 с.
4. Милованов Є.В. Найкращі світові практики державної підтримки органічного сільськогосподарського виробництва та перспективи для України. *Mechanism of Economic Regulation*. 2018. С. 14–33.
5. Alemanno A. Regulating organic farming in the european union Balancing Consumer Preferences and Free Movement Imperatives. *Food trade : new challenges and new standards – European, American and international perspectives*. 2009. P. 83–108.
6. Пшихачев С.М. Органическое сельское хозяйство – важнейший сегмент эколого-экономически устойчивой хозяйственной системы, (международные и внутринациональные аспекты). Нальчик : Типография «Принт Центр», 2014. 256 с.
7. Lampkin N., Foster C., Padel S., Midmore P. The Policy and Regulatory Environment for Organic Farming in Europe. Hohenheim. *Organic Farming in Europe: Economics and Policy*. 1999. P. 147.
8. Свешникова Т.М. Механизм регулирования производства органической продукции за рубежом и в Российской Федерации. *Московский экономический журнал*. 2019. № 8. URL: <https://qje.su/ekonomika-apk/moskovskij-ekonomicheskij-zhurnal-8-2019-87/?print=pdf>.
9. Григорук В.В., Климов Е.В. Развитие органического сельского хозяйства в мире и Казахстане. Анкара : Продовольственная и сельскохозяйственная Организация Объединенных Наций, 2016. 151 с.
10. Evaluation of the EU legislation on organic farming / ed. J. Sanders. Braunschweig : Thünen Institute of Farm Economics, 2013. P. 319.
11. Милованов Є.В. Правові засади регулювання органічного виробництва в країнах ЄС. *Економіка АПК*. 2018. № 5. С. 117–125.
12. Council Regulation (EU) № 834/2007 of 28 June 2007 on organic production and labelling of organic products and repealing Regulation (EEU) № 2092/91. *Official Journal of the European Union*. 2007. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007R0834&from=EN>.
13. Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 on organic production and labelling of organic products and repealing Council Regulation (EU) № 834/2007. *Official Journal of the European Union*. 2018. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R0848&from=EN>.
14. Treaty on the functioning of the European Union. *Official Journal of the European Union*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>.
15. Council Regulation (EEC) № 2092/91 of 24 June 1991 on organic production of agricultural products and indications referring thereto on agricultural products and foodstuffs. *Official Journal of the European Communities*. 1991. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31991R2092&from=EN>.
16. Council Regulation (EEC) №207/93 of 29 January 1993 defining the content of Annex VI to Regulation (EEC) № 2092/91 on organic production of agricultural products and indications referring thereto on agricultural products and foodstuffs and laying down de. *Official Journal of the European Communities*. 1993. URL: <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31993R0207&from=EN>.
17. Council Regulation (EC) №1804/1999 of 19 July 1999 supplementing Regulation(EEC) №2092/91 on organic production of agricultural products and indications referring thereto on agricultural products and foodstuffs to include livestock production. 1999. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:01999R1804-19990824&from=EN>.

Анотація

Кльопова І. Г. Етапи становлення стандартизації та сертифікації сільськогосподарської органічної продукції в державах – членах Європейського Союзу. – Стаття.

Стаття присвячена виокремленню та дослідженню етапів становлення стандартизації та сертифікації органічної сільськогосподарської продукції в державах – членах ЄС. У межах дослідження на основі аналізу існуючих тенденцій розвитку нами було виокремлено три етапи:

- 1) саморегулювання ринку органічних товарів;
- 2) розробка й закріплення національних стандартів щодо органічної продукції на державному й приватному рівнях;
- 3) заходи, спрямовані на вироблення єдиних стандартів у межах ЄС із подальшою гармонізацією національних законодавств із відповідними стандартами.

У межах кожного етапу нами були проаналізовані відповідні стандарти, прослідковано їх еволюцію та співвідношення. Наголошено, що перший етап характеризується наявністю окремих стандартів, розроблених фермерами та їх асоціаціями. Відзначено, що на першому етапі зазначені стандарти характеризувалися своєю добровільністю. Також у межах першого етапу виокремлено поступовий перехід фермерських асоціацій у форму парасолькових організацій. У межах другого етапу розглянуто послідовність закріплення органічних стандартів у майбутніх державах – членах ЄС і прослідковано вплив налаштування на національному й приватному рівнях на формування правового регулювання стандартизації та сертифікації органічної сільськогосподарської продукції на рівні ЄС. Зазначено, що третій (сучасний) етап характеризується появою універсальних стандартів у межах ЄС та уніфікацією права шляхом прийняття відповідних регламентів. Розглянуто основні акти на рівні ЄС, що були прийняті в межах третього етапу, прослідковано їх еволюцію та зазначено, що сучасний етап становлення стандартизації та сертифікації органічної сільськогосподарської продукції на рівні ЄС на тепер не завершений. Ухвалене правове регулювання зазначеної сфери постійно змінюється під впливом зовнішніх чинників. У статті відзначено, що поряд із правовим регулюванням на рівні ЄС чинними залишаються органічні стандарти, розроблені приватними організаціями, що доповнюють стандарти, закріплені в регламентах, не суперечачи їм.

Ключові слова: органічна сільськогосподарська продукція, регламент ЄС, стандартизація, сертифікація, парасолькова організація.

Summary

Klopova I. H. Development stages of agricultural organic products' standardization and certification in the European Union member-states. – Article.

This article is devoted to the distinguishing and study of the stages of standardization and certification of organic agricultural products in the EU member states. Within the study, based on the analysis of existing development trends, we have identified three stages:

- 1) self-regulation of the market of organic goods;
- 2) development and consolidation of national standards for organic products at the public and private levels;
- 3) measures aimed at developing uniform standards within the EU with further harmonization of national legislation with the relevant standards.

Also within each stage, we analyzed the relevant standards, traced their evolution and correlation. It is emphasized that the first stage is characterized by the presence of separate standards developed by farmers or their associations. It is noted that at the first stage these standards were characterized by their voluntariness. Also, within the first stage, the gradual transition of farmers' associations into the form of umbrella organizations was singled out. The second stage examines the sequence of consolidation of organic standards in prospective EU member states and traces the impact of national and private regulation on the formation of legal regulation of standardization and certification of organic agricultural products at the EU level. It is noted that the third (modern) stage is characterized by the emergence of universal standards within the EU and the unification of law through the adoption of relevant regulations. The main acts at the EU level, adopted within the third stage, are considered, their evolution is traced, and it is noted that the current stage of standardization and certification of organic agricultural products at the EU level is not completed nowadays. The approved legal regulation of this area is constantly changing under the influence of external factors. The article notes that along with legal regulation at the EU level, organic standards developed by private organizations remain in force, supplementing the standards enshrined in the regulations without contradicting them.

Key words: organic agricultural products, EU Regulations, standardization, certification, umbrella organization.